

Sygn. akt I C 379/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2014r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Matyja

Protokolant sek. sąd. Joanna Kotowska

po rozpoznaniu w dniu 5 maja 2014r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. H.**

przeciwko **A. K. (1)**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. nakazuje pozwanej A. K. (1) aby terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku złożyła oświadczenie woli, iż przenosi na powódkę J. H.:

– udział w prawie własności lokalu niemieszkalnego nr (...)położonego w na pierwszej kondygnacji w budynku nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.składającego się z (...) pomieszczeń o powierzchni (...)m² dla którego Sąd Rejonowy w Olsztynie VI wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...)wraz z prawami związanym z tym udziałem, a mianowicie udział w częściach wspólnych tego budynku i taki sam udział w prawie własności działki gruntu pod budynkiem a opisanym w księdze wieczystej KW nr (...)

– udział w prawie własności lokalu mieszkalnego nr (...)położonego na drugiej kondygnacji budynku nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.składającego się z (...)pokoi, kuchni, przedpokoju, łazienki i piwnicy o powierzchni (...)m² dla którego Sąd Rejonowy w Olsztynie VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...)wraz z prawami związanymi z tym udziałem, a mianowicie udział w częściach wspólnych budynku i taki sam udział w prawie użytkowania wieczystego działki gruntu pod budynkiem opisanej w księdze wieczystej KW nr (...)

– prawo własności zabudowanej działki gruntu oznaczonej nr (...)o powierzchni (...)m² położonej w M.gmina B.dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...)

II. zasądza od pozwanej A. K. (1) na rzecz powódki J. H. kwotę 3.634,-zł (słownie trzy tysiące sześćset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu

III. nakazuje ściągnąć od pozwanej A. K. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 7.500,-zł (słownie siedem tysięcy pięćset złotych) tytułem należnej opłaty w sprawie o obowiązku uiszczenia której powódka była zwolniona.

UZASADNIENIE

Powódka W. H. (1) w pozwie wniesionym przeciwko A. K. (1) domagała się zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli następującej treści: „A. K. (1) oświadcza, że przenosi na powódkę W. H.:

- udział w prawie własności lokalu mieszkalnego nr (...)położonego na pierwszej kondygnacji budynku Nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.dla której to nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Olsztynie księga wieczysta KW nr(...) wraz ze związanymi z tym udziałem prawami

- udział w prawie własności lokalu mieszkalnego nr (...)położonego na drugiej kondygnacji budynku Nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.dla którego przez Sąd Rejonowy w Olsztynie jest prowadzona księga wieczysta KW nr (...)/o wraz ze związanymi z tym udziałem prawami

- prawo własności zabudowanej działki gruntu nr (...)o powierzchni (...)m² położonej w M.gmina B.obręb (...)M.dla której Sąd Rejonowy w Olsztynie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...)

oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki należnych kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podała, że pozwana jest jej siostrą. Pozwana mieszka na stałe w Niemczech. Do czerwca 2011r. ich stosunki układały się bardzo dobrze, wzajemnie wspierały się i utrzymywały bliskie relacje, wzajemnie się odwiedzając. Również córka powódki wielokrotnie przebywała u pozwanej w Niemczech.

Ze względu na bliskie więzi powódka darowała pozwanej w dniu 5 października 2007r. działkę gruntu nr (...)o powierzchni (...)m² położoną w M.gmina B.. Pozwana po przyjęciu darowizny zobowiązała się do wykonania drogi dojazdowej do działki oraz jej ogrodzenia.

W 2009r. u powódki wykryto nowotwór, w związku czym powódka musiała przejść leczenie operacyjne, chemioterapię i radioterapię.

Z względu na chorobę powódki, i brak możliwości należytych zarządzaniem spadkiem po rodzicach (lokalami mieszkalnymi nr (...) znajdujących się w budynku nr (...) przy ul. (...) w B. strony wspólnie postanowiły, że powódka daruje pozwanej swój udział we współwłasności w/w lokali. Do zawarcia umowy darowizny udziałów w w/w lokalach doszło w dniu 17 sierpnia 2010r.

Przez pewien okres po zawarciu umowy darowizny pozwana wspierała powódkę pozwalając aby powódka czynsz z wynajmu jednego z mieszkań w całości przeznaczała na swoje potrzeby. Powódka natomiast zajmowała się wszelkimi formalnościami dotyczącymi tych mieszkań. Uiszczała mianowicie należności podatkowe związane z tymi lokalami.

Relacje między stronami uległy pogorszeniu w czerwca 2011r. Zbiegło się to wypowiedzeniem umowy najmu przez najemcę lokalu mieszkalnego i koniecznością zwrotu mu kaucji, którym to obowiązkiem pozwana obciążyła powódkę, mimo iż zawarciu umowy z najemcą zatrzymała ją dla siebie.

Pozwana zaprzestała kontaktów z powódką, kontaktując się jedynie z jej córką J., której oświadczyła, że nie przyjedzie do powódki na urlop, gdyż nie ma zamiaru siedzieć z nią przy jednym stole. Oświadczyła też córce powódki, że nie obchodzi jej stan zdrowia powódki, oraz, że każda z nich powinna zacząć żyć własnym życiem i nie chce mieć z powódką nic wspólnego.

W domu powódki po czerwcu 2011r. pozwana zjawiała się tylko dwa razy po odbiór kluczy i dokumentów wynajmowanego wcześniej mieszkania. Mimo prób powódki do pojednania się między siostrami nie niedoszło. Pozwana zaproponowała też powódce aby na leczenie nowotworu wzięła kredyt lub sprzedała dom.

Pozwana nie wywiązała się też z obietnicy wybudowania drogi dojazdowej do działki nr (...) i ogrodzenia tej działki.

W tej sytuacji powódka złożyła w dniu 17 sierpnia 2011r. pozwanej oświadczenie o odwołaniu darowizny.

Pozwana A. K. (1) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jej rzecz należnych kosztów procesu.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew przyznała, że do czerwca 2011r. stosunki z powódką były poprawne. Pozwana wraz z rodziną tylko raz w 2010r., kiedy powódka była już chora spędzała urlop w jej domu. Wcześniej powódka nie proponowała pozwanej, aby zatrzymać się w jej domu, mimo, że pozwana każde wakacje wraz rodziną spędzała w B..

Przyznała fakt zawarcia umów darowizn w 2007 działki gruntu nr (...) położonej w M. gmina B. i w 2010r. udziału w lokalach nr (...) znajdujących w budynku Nr (...) przy ul. (...) w B.. Rozporządzenie nieruchomościami było zgodne z wolą rodziców stron i wcześniejszymi ustaleniami, a w szczególności faktem, że lokal mieszkalny Nr (...) położony w B. przy ul. (...) został wykupiony za środki finansowe pozwanej. Na skutek opieszałości powódki lokal ten nie został darowany pozwanej, a stał się majątkiem spadkowym po matce stron.

Natomiast darowizna nieruchomości działki gruntu nr (...) w M. miała stanowić zapłatę za sprowadzony w 2002r. przez pozwaną dla powódki samochód osobowy.

Niezależnie od powyższego pozwana podniosła zarówno przed jak i po dokonaniu darowizn wspierała powódkę finansowo i rzeczowo oraz pozwoliła jej zaspokajać jej swoje potrzeby z pożytków cywilnych jakie niosły darowane lokale, poprzez ich wynajęcie. Zajmowała się też córką powódki wielokrotnie goszcząc ją w swoim domu w Niemczech najpierw ze rodzicami stron a po ich śmierci samą finansując jej podróż i pobyt.

Podniosła że wspomagała powódkę przekazując jej zarówno używane jak i nowe meble organizując ich transport na własny koszt do domu powódki.

Zaprzeczyła, aby nie interesowała się powódką i nie wspierała jej w chorobie. Gdy w 2010r. zdiagnozowano u powódki chorobę nowotworową codzienne dzwoniła do niej oraz jej znajomych aby wiedzieć jak ona się czuje. Wspierała ją psychicznie, wozila na radioterapię, pomagała w domu.

Do pogorszenia relacji stron doszło na tle rozliczeń finansowych między stronami, a wynikającymi z niezgłoszenia przez powódkę faktu nabycia spadku po matce i koniecznością zapłacenia podatku. Środki na zapłatę tego podatku zostały wyłożone przez pozwaną i przekazane powódce za pośrednictwem znajomej pozwanej, ale powódka tego podatku nie zapłaciła. Powódka odmówiła też zwrócenia kaucji najemcy mieszkania, który zrezygnował z kontynuowania umowy najmu, mimo iż pobierała i zatrzymywała dla siebie czynsz za wynajmowane lokale. Relacje między stronami uległy dalszemu pogorszeniu w 2011r., kiedy pozwana stwierdziła, że powódka ma tylko wymagania w szczególności finansowe wobec pozwanej, a sama nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań.

Zdaniem pozwanej nie można jej zarzucić rażącej niewdzięczności, albowiem jej czyny nawet umyślne skierowane przeciwko powódce nie wykraczają poza zwykłe konflikty rodzinne.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

W dniu 2 października 2007r. pozwana udzieliła powódce notarialnego pełnomocnictwa do przyjęcia w jej imieniu i na jej rzecz majątku osobistego od J. H. (1) darowizny lokalu mieszkalnego nr (...) wraz z przynależną piwnicą oraz udziałami w prawach związanych z własnością lokalu położonego w B. przy ul. (...), oraz do zarządu i administracji opisanym lokalem, a w szczególności reprezentowania w jak najszerszym zakresie przed osobami fizycznymi i urzędami.

(akt notarialny rep(...)sporządzony w Kancelarii Notarialnej Notariusz A. U.k 67-68).

W dniu 5 października 2007r. strony zawarły umowę darowizny na podstawie której powódka darowała pozwanej nieruchomość niezabudowaną działkę gruntu nr (...)o powierzchni (...)m² położoną w M.gmina B.obręb (...) M.powiat (...), opisaną w księdze wieczystej KW Nr (...).

Wartość przedmiotu darowizny strony określiły na kwotę 10.000,-zł.

(akt notarialny Rep (...)sporządzony w Kancelarii Notarialnej notariusz A. U.k 19-22,odpis księgi wieczystej k 33-34)

W dniu 17 sierpnia 2010r. powódka W. H. (2) i M. W. darowały A. K. (1) przypadające im udziały (każda po (...)) we własności lokalu niemieszkalnego Nr (...)położonego na pierwszej kondygnacji budynku Nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.o powierzchni (...)m² składającego się z (...)izb oraz związanego z prawem własności przedmiotowego lokalu udziału w udziale wynoszącym (...)w częściach wspólnych budynku oraz taki sam udział w prawie własności działki gruntu pod budynkiem, dla którego to lokalu prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Olsztynie księga wieczysta KW nr (...).

Na podstawie tej samej umowy powódka i M. W. darowały pozwanej swoje udziały (po (...)każda) w we własności lokalu mieszkalnego Nr (...)położonego na drugiej kondygnacji budynku Nr (...)znajdującego się przy ul. (...)w B.składającego się z (...)pokoi, kuchni, przedpokoju, łazienki i piwnicy o powierzchni (...)m² wraz udziałem w wysokości 9/100 w częściach wspólnych budynku i gruntu opisanego w księdze wieczystej KW Nr (...).

Wartość tych darowizn została określona na kwotę 121.000,-zł (94.000,-zł lokal niemieszkalny i 27.000,-zł lokal mieszkalny)

(akt notarialny Rep (...)sporządzony w Kancelarii Notarialnej Notariusz B. M.k 23-26, odpisy ksiąg wieczystych k 27-32)

W dniu 19 sierpnia 2010r. pozwana zawarła z R. M. umowę najmu lokalu mieszkalnego (...) w budynku Nr (...) przy ul. (...) w B. w zamian za czynsz w kwocie 500,-zł miesięcznie plus opłaty mieszkaniowe płatny do dnia 10 –tego każdego miesiąca do rąk wynajmującego. Najemca przy zawarciu niniejszej umowy wpłacił wynajmującemu kaucję w kwocie 1.500,-zł.

Z przelewów bankowych i oświadczenia najemcy wynika, że umówiony czynsz , jak i opłaty były uiszczane do rąk powódki.

(umowa najmu k 72-73, potwierdzenia wykonania przelewu k 74-78 , oświadczenie najemcy R. M. k 79, zeznania W. K. k 117).

Pozwana w sierpniu 2011r. zapłaciła podatek (...) w kwocie 85,-zł wraz kosztami upomnienia, podatek od nieruchomości, oraz zaległy czynsz za miesiąc grudzień 2010r. oraz maj, lipiec 2011r. oraz fundusz remontowy.

(dowody zapłaty należności związanych z lokalami przy ul. (...) w B. k 69- 71)

Powódka przedstawiła dowody na uiszczenie czynszu za lokal nr (...) w budynku Nr (...) przy Armii Krajowej w B. za miesiąc grudzień 2010r. oraz styczeń, czerwiec i lipiec i sierpień 2011r.

(potwierdzenia przelewu k 111-114 i na k 167-168).

Relacje stron zaczęły się pogarszać wiosną 2011r. Przyczyną pogorszenia stosunków była kwestia zarządu na darowanym pozwanej udziałami w lokalach mieszkalnym i użytkowym. Pozwana dążyła do tego aby tego zarządu nie sprawowała powódka. Jednocześnie pozwana nie potrafiła podać przyczyn dla których chciała ją pozbawić wykonywania tego zarządu. Kontakty nawet telefoniczne były coraz rzadsze. Pozwana nie interesowała się zdrowiem powódki mimo, że ta była obłożnie chora (rozpoznano u niej nowotwór złośliwy odbytnicy) nie pracowała i nie miała pieniędzy na leczenie. Mimo próśb powódki nie udzieliła jej żadnej pomocy. Unikała wszelkich kontaktów z powódką. Podobne w treści są zeznania powódki przesłuchanej w charakterze strony.

(zeznania J. H. k 115 -116 , P. P. k 116-117, zeznania powódki k185-189)

W. H. (1) cofnęła wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka W. W. (1). Dowód ten został zgłoszony przez jej spadkobierczynię J. H.. Świadek W. W. (1) zeznał, że W początkowym okresie choroby powódka miała wsparcie w swoim konkubencie W. W. (1). Od 2011r. mieszkał on jednak w Niemczech gdzie pracował. Do Polski przyjeżdżał okazjonalnie pomagał wówczas finansowo W. H., woził ją do różnych lekarzy. W 2012r, nie był w Polsce bo chorowała jego matka, którą musiał się opiekować i która ostatecznie zmarła. Świadek ten nie zaprzeczył, aby wysłał po śmierci W. H. SMS –y do męża pozwanej ale nie pamiętał ich treści. W. H. (1) przesłuchana w charakterze strony nie

Wskazywała, żeby korzystała z pomocy W. W. (2) tak przed sierpniem 2011r. jak i później.

(zeznania świadka W. W. (1) k 542-543, płyta CD, SMS-y k ..., zeznania powódki k 185-189)

Według męża pozwanej W. K. relacje między siostrami popsuly się w 2011r. na skutek tego, że powódka mimo wcześniejszej pomocy pozwanej nie płaciła należności związanych z lokalami przy (...)w B.. Świadek i pozwana wspomagali powódkę przekazując jej używane i nowe meble do domu, ubrania, biżuterię, okresowo kwoty ok. (...)za pośrednictwem znajomych. Pozwana miała świadomość, że powódka jest ciężko chora. Jak byli w Polsce wozili ją do szpitala. Nieruchomość w M. powódka darowała pozwanej ponieważ nie miała pieniędzy żeby zapłacić za F. (...), który był po wypadku i który jej sprzedał.

Świadek W. G. (1) – przyjaciółka powódki, zeznała, że wcześniej strony jeździły nawzajem do siebie spotykały się tak w Niemczech jak i Polsce. Od (...) lat kontakt został zerwany. Po stronie powódki jest bardzo trudna sytuacja materialna.

Świadek M. R. (1) – pielęgniarka, która robiła zastrzyki powódce. Kiedy robiła powódce ostatni zastrzyk 2010r. pozwana była w Polsce na urlopie. Powódka czekała na ważne wyniki dotyczące jej choroby, było to we wrześniu 2010r. , ale pozwana nie wyjechała czekając na wynik –wrzesień 2010r. Potem już do powódki nie dzwoniła.

Świadek B. K. – nie posiada żadnej wiedzy odnośnie aktualnych relacji między stronami. – jej wiedza dotyczyła zakupu nieruchomości przez matkę stron. Podobne w treści są zeznania świadka L. M.. Samochód którym jeździła powódka to był F. sprowadzony z Niemiec.

Świadek A. M. – zerwał kontakt ze stronami po śmierci ich ojca 1999r.

Świadek J. R. zeznała , że paczki i pieniądze od pozwanej dla powódki i jej córki woził jej syn ostatni raz (...) lata temu.

Świadek M. Z. zeznał natomiast, że pieniądze za dzierżawę lokalu wynajmowanego przez pozwaną innej osobie były przeznaczane na budowę domu powódki. Ostatni raz pieniądze za dzierżawę zostały przekazane 3-4 lata temu. Powódkę widział ok. 2 m-ce temu nie rozmawiał z nią.

(zeznania W. K. 117-118, umowa sprzedaży samochodu marki F. (...) z 20 stycznia 2002r. k 159, zeznanie W. G., L. I., B. K., A. M., J. R., M. R. (2), M. Z. k 173-176, płyta CD k177)

Siostra powódki i pozwanej M. W. pismem z datowanym dnia 3 sierpnia 2013r. poinformowała, że 28 lat temu wyjechała do USA zostawiając umeblowane mieszkanie powódce. Kiedy po dwu latach od jej wyjazdu powódka urodziła córkę J. systematycznie jej pomagała wysyłając paczki ze wszystkim co mogło jej się przydać. Pozwana zajmowała się domem i córką powódki. Jak wyjeżdżała do Niemiec to zostawiła powódce wszystko co było w domu oraz F. (...). Po paru latach podarowała jej samochód S. (...), a 2002r. F. (...). Kiedy przyjeżdżała do Polski to pomagała rodzicom np. w remoncie mieszkania, bo nie robiła tego powódka. Wskazała też, że pieniądze na wykup mieszkania w B., które było przedmiotem darowizny dała pozwana. Powódka która nie kontaktowała się z siostrą M. od 4 lat, poinformowała ją sporze z pozwaną przedstawiając ją w niekorzystnym świetle.

(pismo M. S. W. k 232- 239)

Świadkowie J. K. zeznał, że zna pozwaną i zmarłą powódkę. Pozwana często jeździła do Polski. Przywoziła tam pieniądze, żywność, odzież i inne rzeczy. Przekazywała powódce używane meble. Samochód F. (...) był z lekkim

uszkodzeniem dwu lub trzyletni i kosztował ok. (...). Pozwana opiekowała się córką powódki, która często u niej w Niemczech bywała. Kupowała jej odzież zabawki jak była mała. Wsparciem dla powódki był też czynsz za wynajmowane mieszkanie. Kiedy dowiedziała się, że siostra ma raka po prostu pojechała do Polski. Kupowała też jej leki których w Polsce nie było lub były za drogie. Dzwoniła do szpitala kiedy powódka tam przebywała. To powódka wyrzuciła pozwaną z domu i nie chciała mieć z nią nic wspólnego. Powodem sporu między siostrami była sprawy finansowe. Podobne w treści są zeznania świadków W. R., który przekazywał powódce pieniądze w kopercie od pozwanej, albo przywoził powódce inne rzeczy oddane przez pozwaną lub przez nią kupione. Pozwana interesowała się stanem zdrowia powódki, jeździła z nią do szpitala lub do innych lekarzy, Opiekowała się jej córką, której na święta Bożego Narodzenia w 2010r. on również kupił prezent. Prezent też dostała od pozwanej. Prezent od pozwanej to była biżuteria od P.. Pozwana często kontaktowała się ze zmarłą powódką. Do sporu między nimi doszło na skutek spraw finansowych związanych z zarządzaniem nieruchomościami lokalowymi. Świadek B. B. (1) zeznał, że przyczyną sporu między siostrami były sprawy finansowe, a głównie zaległości w opłatach za lokale, które były przedmiotem darowizny. Pozwana bardzo przejmowała się chorobą siostry i chciała się nią opiekować, ale ta pomoc została odrzucona. Podkreślał, że pozwana opiekowała się córką powódki, traktowała ją bardzo dobrze jak własne dziecko, często obdarowywała prezentami. Zeznał też, że córka powódki ma skłonność do negatywnego obgadywania ludzi, czego sam doświadczył, gdyż podburzała sąsiadów przeciwko niemu.

(tłumaczenie zeznań świadków J. K. k 321- 316, W. R. k 316-320., Brona B. k 320-325, zeznania w/w w oryginale k349-443)

Pismem z dnia 17 sierpnia 2011r. powódka odwołała darowiznę z dnia 5 października 2007r. i swoją darowiznę z dnia 17 sierpnia 2010r. Pozwanej w/w odwołanie darowizny zostało doręczone w dniu 17 sierpnia 2011r. Pozwana pismem z dnia 18 sierpnia 2011r. odmówiła zwrotnego przeniesienia na powódkę w/w nieruchomości.

(odwołanie darowizny k 35-36, dowód jej doręczenia pozwanej k 37-38, pismo pozwanej k 39-40)

W 2009r. rozpoznano u powódki nowotwór odbytnicy. Od tego okresu powódka była najpierw poddana terapii radioterapeutycznej, później wykonano u niej zabieg usunięcia odbytnicy. Następne pobyty w Szpitalu wiązały się z powikłaniami po tym zabiegu, dalszą częściową resekcją jelita cienkiego na skutek wcześniejszej jego perforacji w przebiegu wznowy nowotworu złośliwego odbytnicy. Powódka była też podawana chemioterapii. Powódka w związku ze stwierdzoną u niej chorobą nowotworową była hospitalizowana w okresie od 15 kwietnia 2009r. do 1 marca 2013r. kilkanaście razy.

(karta informacyjna leczenia szpitalnego k 17-18, orzeczenie o znacznej niepełnosprawności powódki z dnia 19 stycznia 2012r. k 160, i całkowitej niezdolności do pracy k 161, karty informacyjne o pobytach w szpitalu w 2012r. k162-170 oraz dokumentacja medyczna k 506-541)

Powódka W. H. (1) zmarła w dniu 16 marca 2013r.

(akt zgonu k 248.)

Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2013r. na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. postępowanie w sprawie zostało zawieszono.

(postanowienie o zawieszeniu k 250)

Spadkobiercą powódki została jej córka J. H. (2). Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2013r. podjęto zawieszono postępowanie w sprawie i prowadzonej jest ono dalej z udziałem następcy zmarłej powódki – J. H..

(akt poświadczenia dziedziczenia k 259, postanowienie o podjęciu postępowania k 262)

Pozwana przesłuchana w charakterze strony zeznała, że do 2011r. jej relacje z siostrą W. był bardzo dobre. Relacje ich uległy pogorszeniu w sierpniu 2011r. Wiązało się to z ustaleniem przez pozwaną, że siostra nieprawidłowo jej zdaniem

wykonywała zarząd lokalami Nr (...) znajdujących się w budynku nr (...) przy ul. (...) w B.. Nie dopilnowała, że najemca po wypowiedzeniu umowy najmu zostawił puste mieszkanie. Nie chciała też mu oddać kaucji w kwocie 1500,- zł, mimo, że zatrzymywała dla siebie czynsz z wynajmowanych lokali. Między siostrami doszło do ostrej wymiany zadań i W. H. (1) wręcz wyrzuciła pozwaną z domu. Pozwana podejmowała próby kontaktowania się z siostrą ale ta nie chciała z nią rozmawiać, albo w ogóle nie odbierała od niej telefonu. O stanie zdrowia siostry dowiadywała się od znajomych. Nie była u siostry jak ta leżała w szpitalu. Nie wie ile razy była ona poddawana leczeniu tak opresyjnemu jak i radio i chemioterapii. Przyznała, że powiedziała siostrze, że każdy musi się zająć swoim życiem i nie będzie jej już niczego sponsorować. Pozwana czuła się przez siostrę wykorzystywana, albowiem ona nie miała obciążonego domu, a na domu który ona wybudował w Niemczech musiała zaciągnąć kredyt na 40 lat. Zeznała, też że musiała zapłacić za siostrę zaległości podatkowe za nieruchomości lokalowe.

(zeznania pozwanej k 544- 546 , płyta CD k 547)

Sąd oddalił wniosek następcy prawnego powódki J. H. od dopuszczenie dowodu jej przesłuchania na okoliczność wzajemnej relacji W. H. (3) z pozwaną przez zawarciem umowy darowizn, motywów dla których udzieliła ona darowizn pozwanej i czy miały one związek z otrzymaniem przez zmarłą korzyści od pozwanej, sytuacji materialnej W. H. (3) w czasie choroby nowotworowej, rozmiaru faktycznej pomocy udzielonej przez pozwaną w 2009r. i po dokonaniu darowizny, zmiany w zachowaniu pozwanej po dokonaniu darowizny w 2010r. odmowy udzielenia pomocy darczyńcy i zerwanie z nią wszelkiego kontaktu, prób nawiązywania z pozwaną kontaktu we wrześniu 2011r. i grudniu 2012r. oraz na okoliczność braku uczestniczenia w życiu W. H. w czasie zmagania się jej z chorobą nowotworową.

Pełnomocnik powódki złożył też zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c. w przedmiocie zaliczenia w poczet dowodów listu siostry stron M. W..

Pełnomocnik pozwanej złożył natomiast zastrzeżenie do protokołu w przedmiocie dopuszczenia dowodu z dokumentacji medycznej

(protokół k 544, 545, 546, płyta CD k 547)

Sąd Okręgowy zważył:

Roszczenie powódki jest zasadne.

Zgodnie z art. 888 § 1 k.c. przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku.

Umowa darowizny dochodzi do skutku w drodze umowy jednostronnej zobowiązującej, której treścią jest zarówno zobowiązanie darczyńcy do spełnienia świadczenia pod tytułem darmym (causa donandi) na rzecz drugiej strony – obdarowanego przez rozporządzenie i wydanie przedmiotu darowizny jak oświadczenia obdarowanego o przyjęciu darowizny. Darowizna jest czynnością nie odpłatną, co oznacza brak po stronie obdarowanego ekwiwalentu w postaci świadczenia wzajemnego.

Dla oceny charakteru prawnego umowy darowizny nie ma znaczenia konkretny zindywidualizowany motyw dokonanej nieodpłatnie przysporzenia. Motywy jakimi kierują darczyńcy bywają zróżnicowane i mogą być altruistyczne, wynikać z powinności natury moralnej, czy wreszcie mogą być uzasadnione racjami gospodarczymi.

Odnosząc się do realiów niniejszej sprawy umowy darowizny zawarte przez strony należy zliczyć do darowizny tzw. „nieobciążliwej”, gdyż żadna z darowizn nie została obciążona rzeczowym prawem ograniczonym na rzecz powódki np. w postaci dożywotniej i nieodpłatną służebnością osobistą polegającą na prawie korzystania z lokali mieszkalnych, czy też lokalu użytkowego. Nie zostały też w umowach darowizny przewidziane obowiązki obdarowanej w postaci nakładów na te nieruchomości.

Ustawodawca przyznając w art. 898 § 1 k.c. darczyńcy uprawnienie do odwołania darowizny nawet już wykonanej jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności nie sprecyzował pojęcia „rażąca niewdzięczność”, gdyż jest to niemożliwe z uwagi na zróżnicowanie sytuacji życiowej, posługując się ogólną formułą.

Oznacza to, że w każdym przypadku ocena na podstawie konkretnych okoliczności sprawy pozostawiona jest sądowi. W orzecznictwie ugruntowany jest jednak pogląd, że za niewdzięczność przyjmuje się świadome naruszenie podstawowych obowiązków ciążących na obdarowanym względem darczyńcy, krzywdzące darczyńcę. Niewdzięczność w rażącym stopniu może polegać nie tylko na działaniu lecz także na zaniechaniu (Wyrok SN z 22.03.2001r. VCSK 1599/00 Prok. i Pr. 2002/5/40).

Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które ocenianąc rzecz rozsądnie, musi być uznawane na wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę.

Darowizna wytwarza bowiem między darczyńcą a obdarowanym stosunek etyczny wyrażający się moralnym obowiązkiem wdzięczności. W interesie nie tylko darczyńcy, ale także w interesie społecznym jest, aby nikt niegodny nie korzystał z pracy i majątku darczyńcy.

Brak ekwiwalentu przy umowie darowizny ma charakter czysto formalny. Darowizna bowiem nakłada na obdarowanego więzy zobowiązujące go do szczególnego zachowania względem darczyńcy, dając mu możliwość podjęcia określonych czynności w razie naruszenia tego obowiązku (tak A. K., J. G. – Zarys prawa zobowiązań, W. 1970s. 500). Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub cześci albo przeciwko majątkowi darczyńcy oraz naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych, w tym również rodzinnych łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności. Czynami rażącej niewdzięczności są odmówienie między innymi pomocy w chorobie.

Przywołać w tym miejscu należy stanowisku Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 13 października 2005r. I CK 112/05 LEX nr 186998, że wprowadzenie essentialia negotii umowy darowizny nie zawierają obowiązku sprawowania opieki nad darczyńcą przez obdarowanego, to jednak umowa darowizny rodzi po stronie obdarowanego moralny obowiązek wdzięczności, który nabiera szczególnego charakteru zwłaszcza wtedy, gdy umowa została zawarta między osobami najbliższymi, których powinność świadczenia pomocy i opieki wynika już z łączących strony stosunków rodzinnych. Sprzeniewierzenie się przez obdarowanego oczekiwaniom darczyńcy w zakresie pomocy i opieki nie uzasadnia utrzymywania stosunku wykreowanego przez umowę darowizny, nawet gdyby była ona już wykreowana (por także wyroki SN z dnia 7 maja 2003r. IV CKN 115/01 LEX Nr 137593. z dnia 2 grudnia 2005r. II CK 265/05 LEX nr 707399, z dnia 22 marca 2001r. V CKN 1599/00 LEX nr 53220, z dnia 5 października 2005r. II CKN 280/00 LEX nr 52563).

Rażącą niewdzięczność w rozumieniu wyżej przywołanego art. 898 § 1 k.c. musi cechować znaczne nasilenie złej woli skierowane na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Czynami świadczącymi o rażącej niewdzięczności obdarowanego są odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia lub ciężkie znieważenia. Generalnie odnosi się to takiego zachowania obdarowanego które było skierowane przeciwko darczyńcy świadomie i nieprzyjaznym zamiarem (por Wyrok SN z dnia 17 listopada 2011r. (...) LEX nr 1111009, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 stycznia 2013r. I ACa 697/12 LEX nr 1280598).

Znamionem rażącej niewdzięczności nie wyczerpują natomiast czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet pewne czyny umyślne, ale nie wykraczające poza zwykłe konflikty rodzinne incydentalne sprzeczki i kłótnie na tle majątkowym i osobistym, tym bardziej gdy są one spowodowane przez darczyńcę (por wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 11 października 2012r. I ACa 262/12 LEX nr 1259729).

Rażąca niewdzięczność o której mowa w art. 898 § 1 k.c., a uzasadniająca odwołanie darowizny musi wystąpić po zawarciu umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 listopada 2013r. I ACa 551/13 LEX nr 1409071).

Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy wskazać należy, że zachowanie pozwanej od wiosny 2011r., a z całą pewnością od sierpnia 2011r. tj. od czasu jej pobytu w B. w ramach urlopu wraz z rodziną nosi znamiona rażącej niewdzięczności wobec darczyńcy W. H..

Poza sporem jest, że najpóźniej w kwietniu 2009r. u W. H. rozpoznano nowotwór złośliwy odbytnicy. Z rozpoznaniem tym wiązała się początkowo radioterapia, następnie inwazyjny skomplikowany zabieg operacyjny polegający na usunięciu zaatakowanych tkanek, a następnie chemioterapia. Na skutek komplikacji pooperacyjnych, a przede wszystkim wznowy nowotworu W. H. (1) wielokrotnie przebywała w szpitalu i była poddawana tak zabiegom chirurgicznym, leczeniu farmakologicznemu jak chemioterapii.

Zaostrzenie choroby u W. H. miało miejsce w czasie gdy pozwana przebywała w Polsce na urlopie w sierpniu 2011r. Świadczy o tym karta informacyjna z pobytu powodu w szpitalu (...) z (...) - (...) Centrum Onkologii w O. w okresie od 8 do 26 września 2011r. gdy wystąpiła perforacja jelita cienkiego w przebiegu wznowy po operacji sp. M..

Zachowanie się pozwanej i zerwanie kontaktów z siostrą do której miała pretensje z powodu zaległości w opłatach podatkowych i opłatach za lokale w budynku nr (...) przy (...) w B., którymi ona za jej zgodą po zawarciu umowy darowizny zarządzała, oraz nie zwrócenie przez nią kaucji najemcy po rozwiązaniu umowy całkowicie nie przystaje do sytuacji w jakiej znajdowała się W. H. (1), tj. jej zawnosowanej choroby nowotworowej oraz trudnej sytuacji materialnej związanej niemożnością wykonywania pracy i wydatkami które ponosiła w związku z chorobą.

Wcześniejsze poprawne relacje między siostrami, czynienie drobnych podarunków na rzecz głównie córki W.H., okazjonalne przekazywanie za pośrednictwem innych osób niewielkich kwot ((...)EURO), czy też używanych i nowych mebli miało miejsce w końcu roku 2010r. i część z nich miała miejsce przez uczynionymi przez W.H. na rzecz pozwanej darowiznami. Wynika to wprost z zeznań świadków W. K., W. G. (2), M. R. (2). J. R., W. R., J. K., M. Z. i B. B. (2). Zeznania tych świadków w tym zakresie w którym odnoszą się relacji stron do końca 2010r. są w ocenie sądu wiarygodne, pozostają bowiem w znacznej części w zbieżności z zeznaniami samej W.H. i jej córki J.H.. Nie zasługują natomiast na wiarę zeznania świadków W. K., J. K. i B. B. (3) w tej części w której dotyczą troski pozwanej o siostrę gdy przebywała w szpitalu, zakupu leków których nie można było dostać w Polsce, regularnych telefonów pozwanej do siostry jej córki lub innych osób aby dowiedzieć się o stan jej zdrowia. Zeznania tych świadków, osób bliskich pozwanej (mąż, szwagier, osoby zaprzyjaźnione) zmierzają do wykazania, iż zachowanie pozwanej wobec chorej siostry było poprawne i podyktowane troską o nią, chęcią opieki w chorobie mimo, że W. H. (1) tę pomoc odrzucała. Pozostają one ponadto w sprzeczności z zeznaniami samej pozwanej, która przyznała że praktycznie od sierpnia 2011r. nie miała żadnego kontaktu z siostrą, sporadycznie z jej córką J., zaprzestała wobec nie jakiegokolwiek pomocy finansowej mimo, iż miała wiedzę iż sytuacja materialna siostry jest trudna. W związku z chorobą W. H. (1) przebywała na zwolnieniu otrzymując jedynie zasiłek chorobowy a następnie rentę. Pozbawiona została też dochodu z tytułu najmu lokali przy ul. (...) w B.. Na brak wiarygodności zeznań tych świadków wskazuje też list kolejnej siostry stron M. S.W., zdaniem której W. H. (1) otrzymała tak wiele tak od niej jak pozwanej, że aktualnie powinien jej wystarczyć różaniec.

Podkreślić w tym miejscu należy, iż pozwana przyznała, że nie ma wiedzy ile razy siostra w związku z chorobą nowotworową przebywała w szpitalu i że ani razu nie była w szpitalu u niej. Czyni to w pełni wiarygodne zeznania świadka P. P., J. H., W. G. (2), i złożone jeszcze przed śmiercią zeznania W. H. o braku całkowitego kontaktu z pozwaną, zainteresowania siostrą, a przede wszystkim odmową jakiegokolwiek pomocy finansowej.

Z dużą ostrożnością natomiast Sąd odniósł się do zeznań W. W. (1) konkubenta zmarłej W. H.. Mieszka on bowiem i pracuje na terenie Niemiec od 2011r., gdzie ponadto musiał się opiekować schorowanymi rodzicami w podeszłym wieku. W Polsce był okazjonalnie i wtedy miał się opiekować W. H. i wspierać ją finansową. Jednocześnie wskazać należy, że W. H. (1) przesłuchana w charakterze strony w ogóle o takiej pomocy ze strony tego świadka nie wspomina.

W tej sytuacji gdy zeznań tego świadka nie można w żaden sposób skonfrontować z darczyńcą i gdy jak wynika z jego SMS-ów rozważa on dochodzenie roszczeń w stosunku spadkobierczyni W. H. wydaje uzasadnione odmówienie im wiary przynajmniej w zakresie jego pomocy zmarłej po 2011r. Wskazać jednocześnie należy, że zeznania tego świadka nie miały żadnego wpływu na ocenę zachowania pozwanej, której odmowę pomocy w chorobie darczyńcy należy zakwalifikować jako rażącą niewdzięczności, w szczególności wtedy gdy mimo oczywistej możliwości mogła jej udzielić (por wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2013r. I ACa 1401/12 LEX nr 1397040).

Uprawnienie darczyńcy do odwołania darowizny ma charakter prawnokształtujący. Oświadczenie takie stosowanie do treści art. 900 k.c. powinno być złożone na piśmie (ad probationem) i jako takie nie może być odwołane, chyba że za zgodą obdarowanego. Po śmierci darczyńcy, przysługujące mu prawo odwołania darowizny przechodzi na spadkobierców, a realizacja tego prawa jest uzależniona od wystąpienia analogicznych przesłanek do przypadku darczyńcy.

J. H. (2) jest jedynym spadkobiercą zmarłej W. H., po śmierci której na nią przeszło prawo do odwołania darowizny z tych samych przyczyn które uzasadniały jej odwołanie przez darczyńcę. W tej sytuacji zbędny był dowód z zeznań spadkobierczyni W. H. na okoliczność przesłanek uzasadniających to uprawnienie, jako że przesłanki te były już dostarczającym stopniu wykazane.

Celem realizowanym przez instytucję odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności jest pozbawienie obdarowanego tytułu jaki on uzyskał do przedmiotu darowizny skutkiem zawartej umowy, a konsekwencji niewdzięczności odzyskanie go przez darczyńcę (por wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2013r. I ACa 1178/12 LEX nr 1315713) . Najczęściej tytułem tym jest własność. Samo odwołanie darowizny na podstawie art. 900 k.c. nie realizuje skutku rzeczowego. Niewdzięczność sama w sobie jest przesłanką dla wywołania skutków obligacyjnych. Dla osiągnięcia skutku rzeczowego darczyńca, który korzysta z uprawnień określonych w art. 898§ 1 k.c. powinien wystąpić z powództwem o zobowiązanie obdarowanego do złożenia oświadczenia woli o przeniesienie własności rzeczy z powrotem na darowiznę (w niniejszym wypadku na spadkobierczynię darczyńcy J. H.) Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek strony do złożenia oznaczonego oświadczenia woli zastępuje to oświadczenie na podstawie art. 64 k.c. oraz art. 1047 k.p.c.

Reasumując Sąd dopatrywał się rażącej niewdzięczności pozwanej wobec zmarłej W. H. co uzasadnia uwzględnienie roszczenie na podstawie art. 898 § 1 k.c.

Jednocześnie należy wskazać, że zakres kognicji sądu w procesie o zwrot przedmiotu darowizny, z uwagi na jej skuteczne odwołanie z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego z natury rzeczy ogranicza się do badania, czy zaszły okoliczności wskazane przez darczyńcę w oświadczeniu o jakim mowa w art. 900 k.c. (por wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 stycznia 2103r. I ACa 1111/12 LEX (...))

Mając to na uwadze Sąd nie rozważał sugestii pozwanej, iż pod postacią umów darowizn kryły się w rzeczywistości umowy mające charakter np. umów sprzedaży jak umowa darowizny z dnia 5 października 2007r. miała być w rzeczywistości zapłatą za samochód F. (...), który mąż pozwanej W. K. sprzedał pozwanej w 2002r. a za który nie zapłaciła. (zeznania W. K. i J. K.). Jeśli jednak nawet tak rzeczywiście by było to umowy takie jako dotknięte wadą oświadczenia woli w postaci pozorności były na podstawie 83 k.c. nieważne.

O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na kwotę tę składa się jednego adwokata wynagrodzenie adwokata (art. 98 § 3 k.p.c.) w kwocie 3600,-zł (§ 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U. z 2013r. poz. 461)

O obciążeniu pozwanej kosztami sądowym, których powódka nie miała obowiązku uiścić (opłata od pozwu i wydatki związane ze stawiennictwem świadka) na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2010r. Nr 90 poz. 594 ze zm.).